

prej do slavnosti petdesetletnice vladarskega nastopa, kajti tedaj bode tak praznik, kakoršnega še Avstrija ni dočakala.

V tem smislu, in da mojim besedam ne bode manjkala krona ali glavni namen, prosim velečislane goste, povzdignite čaše in zakličite z menoj: Njih cesarsko in kraljevo veličanstvo, naš premilostni cesar in gospod in vsa njihova slavna prevzvišena vladarska hiša: živeli!

Cerkvene zadeve.

Prelat Fran Kosar.

„Kdor svojih slavnih prednikov ne časti,
njih vrli naslednik biti ne zasluži.“

Slomšek (Drobt. 1862).

Ljubezen nam ponuja pero in hvaležnost nam ga vsiljuje v roke, da naj opišemo življenje duhovnika po božje volji, slavnega rodoljuba, prelata Frana Kosar-ja, kateremu bilo je ponos, biti slovenske krvi.

Hvaliti sloveče može je dolžnost naša. Povzdigati svoje prednike prebrisane glave in pobožnega duha in slaviti njihova blaga dela in znamenite zasluge, nam je ravno tolika dolžnost, kakor nam je radost, posnemati njih slavne vzglede.

Zlasti pa katoliško tiskovno društvo v Mariboru veže sveta dolžnost, da postavi spomenik svojemu ustanovitelju in dolgoletnemu predsedniku, ki je bil kakor steber svete vere na slovenski zemlji, pa tudi ni maral pogniti se, da bi bil podlaga tujčevi peti. Naj torej nese »Slovenski Gospodar«, ki je glasilo tega društva, rajnega prelata lepo ime med Slovence, da ga ohranijo v blagem spominu, in naj njim kaže verno srce velikega spirituvala slovenskega ljudstva, da ga po vrednosti cenijo!

Opisavati bogato življenje slavnega moža, bo pa težavno delo; vendar to je le tolažbepolna težava, kakor jo občuti ženjica na polji ob bogati žetvi; ta je le takrat prav dobre volje, kedar leži gosto snopje za njo. Moj jezik je, kakor pisék brzopisca, ki bi rad hitro vse povedal; a preobilno gradivo zapira piscu prosto pot, in skromna beseda zapleta se med gostimi zaslugami vrlega moža, da ne more gladko teči. Angelji zapisali so ime Frana Kosarja v bukve življenja, a nam ga treba zapisati v zlate bukve Slovencev.

I. Frana Kosarja mlada leta.

„Lepo sije solnce juterno,
Nem olepša zemljo in nebo;
Lepše mlado lice se svetli
V zarji ljube svete čistosti.“
Slomšek.

Rajni prelat Fran Kosar porodil se je v lepi Savinjski dolini, v »veselih«
Braslovčah tekla je njegova zibelka; sred ličnega trga blizu farne cerkve bil je doma. Njegovi starši bili so imoviti in čislani tržani. Njegov oče Jožef Kosar, usnjar in posestnik bil je povsodi spoštovan, in Braslovčani so si ga radi izbirali za župana. Ko se je Franek rodil 1. septembra 1823. l., vzdigale so Solčavske planine radovedno svoje glave ter gledale tje po Savinjski dolini, in košata Radoha je visoki Ostriči na uho pošepetala, da imajo v Braslovčah »pri Janezu«
(po domače) krst, in gorjata Rinka in zobata Olšava sta stikali glavi ter prerokovali, da bo ta otrok lahko da še nosil škofovo kapo. Bistri Savinji, ki se dan za dnevom v Braslovčah oglašá, mudilo se je nesti materi Savi na jug veseli glas, da je jeden otrok več na svetu, na katerega bo svoje dni ponosna mati Slava. A tudi Oljska gora gledala je vsa zamišljena doli na domačo

hišo dojenca ter je sama pri sebi sodila, da življenje otroka stoprv ne bo brez križevih postaj. (Dalje prih.)

Cerkvena glasba.

V izvrstnem Ljubljanskem »Cerkvenem Glasbeniku«, ki izhaja že 17. leto, beremo večkrat dopise iz raznih krajev slovenskih, kako se goji tu in tam cerkvena glasba. Iz naših krajev se o tem ne najde v omenjenem listu nobeden dopis. Ali se morebiti za cerkveno petje in orgljanje, kakoršno bi moralo biti po cerkvenih postavah, pri nas nikdo nič ne zmeni? Tega nočem danes presojevati. Toda priporočal bi vsem, katerim pripada dolžnost, skrbeti za cerkveno petje in orgljanje, naj si naročijo »Cerkveni Glasbenik«.

V zadnjem listu »Cerkv. Glasb.« mi je posebno ugajal nasvet zastran podučevalnih kurzov in preskušanj; zato ga hočem tukaj objaviti. Je premisleka vreden.

»Leto za letom« piše v združenju 7. in 8. številki »Cerkv. Glasb.« l. 1894 dopisnik iz Grebina na Koroškem, »odkar se je ustanovila orglarska šola v Ljubljani, se izšola ondi precejšnje število orglavcev. Ali so pa vsi zvesti ostali? Ali se vsi ravnaajo po ukih, ki so jih prejeli? Ali zidajo na podlagi, ki so jo v orglarski šoli prejeli, dostojno stavbo v čast sv. Cecilije? Ne, žal da ne! Le malo število ostane zvestih in vsako leto je nekaj begunov vmes. Mnogokrat sem premišljeval, kako bi se temu v okom prišlo in kako bi se izdajalstvo zabranilo. Prišel sem do sklepa, da bi se tako napravilo: naj bi se prirejali podučevalni kurzi ali preskušnje za tiste učence, ki so šolo zapustili. Potem se bode vsak učenec sam vadil in izobraževal. Kdor bi se pa ne hotel preskušnji podvreči, naj bi se mu pa pri njegovih dohodkih nekaj odtrgalo, recimo 5—10 gld. To bi moralo veljati brez izjeme za vsacega orglavca, da bi moral tri leta po dokončani orglarski šoli preskušnjo delat priti. Potem bi se tudi pri oddajanju služb vedeli bolj natanjeno ravnati. Ono leto, ko sem jaz končal orglarsko šolo, nas je delalo skušnjo 12. Naš učenik g. A. F. (Förster) je večkrat opomnil: »Glejte, 12 vas je in pazite, da ne bode med vami izdajalca Judeža . . . itd.«

Resnično, pametna misel! Če je tak nadaljevalni poduk potreben za orglavce, ki so se skozi tri leta v orglarski šoli učili edino le cerkvene glasbe: koliko bolj potrebne so take preskušnje za tiste orglavce, ki se niso tako dolgo učili, ali ki orglarske šole znotraj se videli niso in ki o cerkvenem petju in orgljanju sploh niti nobenega pojma nimajo?! In vendar je njim izročeno tako sveto in vzvišeno opravilo, sodelovati z mašnikom pri najsvetejši daritvi! Menim, da bi se tacega poduka vdeleževali prav radi v obilnem številu vsi orglavci, katerim je mar — ne le za njihov zaslužek, temveč za čast božjo. Orglavcem pa, ki bi se upirali in ne bi hoteli poslušati takega poduka in se ne bi hoteli podvreči preskušnji, bi se ne odtegnilo 5—10 gld., temveč bi se morala odpovedati orglarska služba. —č—

Gospodarske stvari.

Kako se napravi dober sadjevec (tolkla?)

(Dalje.)

Preden začnemo stiskati, naj se krnica z vročo vodo čisto izsnaži, in tudi če smo tropine, katere so bile za jesih namočene, stiskali, mora se, preden bi zopet sadjevec (mošt) stiskali, z vročo vodo politi, da se jesihove glive uničijo. Drozga naj se v koš, oziroma v obroče, trdo stlači in enakomerno stiska. S prvim stiskanjem se ne more ves sok iztisniti, zato se drozga

ali tropine spet zmeljejo ali drobno presekajo. Kdor vodo doliva, ta dobre pijače ne bode imel, in le tistemu sadjevcu, ki se v kratkem doma porabi, kaže na drozgo vode naliti in to stisniti.

S sladomerom ali moštno tehtnico (Klosterneuburger Mostwage) se mošt tehta, koliko ima sladkorja. Prav dober bode sadjevec, če ima mošt 12—13° sladkorja, in če nima toliko, se sladkorja, kateri se poprej v vodi razstopi, toliko doda, in na ta način se da lahko ves sadjevec enak napraviti. Sadjevec bo le takrat v veljavo prišel in bo kupčijsko blago postalo, če bode dober in ves enak. Pivo bi nikoli do sedanje veljave ne prišlo, ko bi se vedno enako ne delalo. Dobro bi bilo, ko bi si osnovali društva in začeli v velikem in umno sadjevec delati. Francozi delajo sadjevec, ki je vinu podoben, in na Gornjem Avstrijskem in Nemškem je sadjevec jako priljubljena pijača.

Našim slovenskim kmetom v čast bodi povedano, da se je že večkrat pripetilo, da vinski kupec tolklo od vina ni poznal. Žal, da pa prepogosto kislico in neokusno tolklo najdemo, katera nobenega kupca najti ne more. Mošt se nalije v snažne sode in žveplane, kakor vsako drugo posodo, razum frišne vinske moraš poprej z vodo splahniti. Sod se ne sme z moštom do vrha napolniti, temuč se za pedenj prazen pusti, in prvo je treba skrbeti, da bode mošt hitro zavrel. To je najvažnejše, kako sedaj z moštom ravnati in kako in s čim ga zamoremo zboljšati. (Dalje prih.)

Zaprte pri svinjah.

Na mnogih krajih svinje bolehajo in jih vsled tega tudi mnogo pogine. Iz začetka nečejo jesti, imajo težko sopenje, napada je vročina in se v gnoj zarovajo. Kakor hitro kaj takega zapaziš, posluži se sledečega sredstva:

Vzemi dobrega, domačega kisa (jesiha), dve do tri glavice česna, stolči ga in ožmi med kis. S takim kisom na pol toplim moraš vsake pol ure svinjo zmakati tako dolgo, da svinja začne jesti. Včasih že drugi dan prične jesti. Vsekako pa se jej nekoliko dnij težka hrana dati ne sme, n. pr. zrnje, hajdina, ječmen, kuzuza itd. Nadalje vzami laško olje ali pa jedrično dve ali tri navadne žlice in toliko sirotke ali frišnega mleka. Če je svinja velika, tedaj več; če neče sama jesti ali tega spiti, tedaj se pa ta zmes mora va-njo vliti. To se ponovi dvakrat ali trikrat na dan. Vzrok boleznij je večji del zaprtje v želodecu in v črevah.

Mnoga leta sem preiskaval vzrok te boleznij, ter sem se prepričal o vzroku in o sredstvu zoper to bolezen. Mnogobrojno število svinj je v naši bližini s tem sredstvom ozdravelo, da ne rečem preveč, blizo vsaka, če ni bilo zakasnjeno in če se je vse potrebno storilo. Dobro je tudi, če se svinja klistira.

Napravi se topla milnica (žajfenca), h katerej se prilije nekaj laškega ali pa jedričnega olja. S tem se klistira 3- ali 4-krat zaporedoma. Kedar bodo ljudje o tem dobrem svetu prepričani, bodo ga znali ceniti.

J. P.

Sejmovi. Dne 24. avgusta na Laškem, v Arnovžu, pri Sv. Duhu na Stari gori, v Slov. Bistrici, Središču, Rogatecu, Cmureku in Velenju. Dne 25. avgusta v Poličanah (svinjski sejem) in v Št. Ilju pri Turjaku. Dne 27. avgusta v Ljubnem, na Bregu pri Ptujju in v Mozirju. Dne 28. avgusta v Svičini, Celju in pri Sv. Trojici v Slov. goricah. Dne 29. avgusta na Muti, pri Sv. Tomažu, v Žalcu, Poličanah, pri Sv. Petru pri Cmureku, Sv. Filipu v Veračah in v Orešju. Dne 30. avgusta na Hajdinju.

Dopisi.

Iz Ptujja. (Veselica.) Abiturijentska veselica slovenskih abiturijentov mariborske gimnazije in učiteljsiša v »Narodnem domu« v Ptujju dne 12. avgusta se je sijajno vršila. Pevske in godbene točke so se izborno proizvajale. To je zasluga vrlega vodje številnega dijaškega pevskega zbora, učit. abit. g. Kocmuta. Na goslih in klavirju odlikovali so se posebno trije Serajniki in Skaza. Pozdrav je v lepih besedah govoril gymn. abit. g. Ozvald, slavnostni govor pa, najvažnejšo točko celega vsprejeda, uč. abit. g. Koropetz, ki je svojo nalogo izvršil odlično. Držal se je našega vseslovenskega in edino pravega gesla »vse za vero, dom, cesarja«. Povdarjal je najprej kaj lepo potrebo žive vere, osobito v današnjih burnih časih, ter zatrjeval, da je prava podlaga, na katerej se naj naša mladina vzgojuje, verska podlaga. Na to je v navdušenih besedah razpravljaval o ljubezni do domovine in do presvetlega cesarja, s katerim je tudi govor sklenil, kličeč mu iz dna srca: Bog ga živi! Burno odobravanje je bila zaslužena pohvala vrlemu govorniku in vsem gg. abiturijentom, v katerih imenu je tako lepo razvil načrt njihovega bodočega delovanja. Tako je prav, vrli mladenči! To so vam prava, krščanska načela, po teh se tudi ravnajte v bodočnosti, po teh se ravnajmo vsi, in domovina nam bode edina in močna. Bog Vas živi!

Iz Slatine. (Primicija.) Vesel dan je bil 29. julij, ko je g. Miha Šket obhajal svojo novo mašo. Slatinski bogoslovci so večidel vsi bolehasti ko skončajo šole, pa zdržal je novi gospod brez druge škode. Bog mu je dal zadostnih močij, in krepilo ga je različno veselje. Imel je okoli sebe mater in brata z rodbinama, ki sta morala od daleč priti, izvrstni pevci so Bogu čast v cerkvi povzdigovali in goste pri obedu čez vse kratkočasili. Namesto rajnega lastnega očeta so mu ob strani stali drugi oče, veleč. g. nadžupnik. Drugim daljšajo življenje z dobrotami, Bog jim to dobroto vračuje. Farmani so lepo okinčali cerkev, in pote, da je bil za novega gospoda in sploh vse dan velikega veselja in spodbuja za druge mladeniče, pridnim biti, da doživijo veselje v duhovskem ali pa v katerem drugem stanu.

Iz Negove. (Pozdrav.) Tisočkrat bodi mi pozdravljeno, tako sem vskliknil in menda z mano marsikateri čitatelj »Slov. Gospodarja«, prebravši dopis »Iz Gornje Radgone, bralno društvo«. Da, potreba ga je že v resnici bilo. Pa spali smo, spali z odprtimi očmi. Ali mislim, da smo začeli vstajati. Blagi gospodje, rojaki slovenski v Gornji Radgoni, pač zaslužite od nas zahvalo in spoštovanje. Vas je sicer pičlo, pa ne ustrašite se, le tako naprej, vodite in vlečite, a mi na deželi bodemo tiščali in če treba, se z rameni upirali, dokler srečno ne zvozimo čez most zaspanosti in lužo nemškutarstva. Mislim, da se bodemo na dan otvorjenja, 2. septembra, v velikem številu sešli; Bog daj lepo vreme! Želimo, da bi to društvo bilo za celi okraj nekako zbirališče, tabor, kjer bi se vsako leto vsaj enkrat sešli, kjer bi se skupno veselili ter učili v blagor mile naše domovine slovenske, v korist cele Avstrije. Tukaj bi naj ne bil razloček med duhovnikom in svetnim gospodom, ne kmetom in priprostim delavcem. Po bratovsko bi se tukaj naj sešli, po bratovsko občevali in po bratovsko se menili o naših težnjah, in kako mogoče te odstraniti. Sloga naj vlada med nami, bratovska ljubezen naj nas druži in stali bodemo trdno kot skala, katere ne bode omajali vsi navali z onstran meje. V to pomozi Bog!

Kmet.

Od Sv. Petra pod Sv. gorami. (Požar, sejem, shod, procesije, dež, romarji.) Dne 1. avg. so si v zgornjih Trebčah pod marofom Podsredškega